

Реферат на тему: "Василь Симоненко - соловей української літератури"

Василь Симоненко

РЕФЕРАТ

НА ТЕМУ

"ВАСИЛЬ СИМОНЕНКО — СОЛОВЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ"

1956 рік. Після знаменитого 20 з'їзду КПРС, на якому тодішній більшовицький генсек Микита Хрущов вжахнув світ убивчо - викривальною доповіддю про нечувані злочинства сталінської бандократії, здавалося б, на нашій вистражданій землі ніколи не повториться розгнуздана вакханалія багатомільйонного людомору. Та недарма в народі кажуть: із крокодилових яєць орли не вилітають. Як засвідчило життя, ніколи тоталітаризму не набути людського обличчя.

Не минуло й десяти років після останнього цунамі сталінських репресій зими 1953 року, як над Україною знову замаячила лиховісна примара політичного терору. На той час на політичну арену ступило бунтівливе покоління шістдесятників, яке й стало об'єктом звірчачої ненависті припиншких після критики культу особи сталіністів.

Ще не сп'янілий від необмеженої влади Хрущов лишався на всіх найвищих партійних та державних щаблях, а вчорашні сталінські круки зграями потайки злетілися під чорне крило Леоніда Брежнєва і ззято гострили сокири для реваншистського терору. Першими мали злетіти голови розумників із "гнилої" інтелігенції, яка за природою своєю була непримиренним ворогом будь - якої тиранії. А найпершими серед перших повинні були розкришитися під обухом нового людомору черепи вільнодумних письменників. І коли розпочалася повзуча реставрація сталінщини, саме народні речники відкрили своїми лобами брами концтаборів і таємних кадебістських психушок.

В Україні скорбний мартиролог брежнєвського терору судилося започаткувати не комусь іншому, як двадцятивосьмилітньому талановитому поетові, сурмачеві знедоленого покоління дітей війни Василеві Симоненку.

Народився Василь Андрійовіч на другий день Різдвяних свят (8 січня) 1935 року в глухому поселенні Біївці Лубенського району на полтавщині в родині колгоспників. Дитинство його, за словами Олеся Гончара, чуло ридання матерів, що божеволіли від горя на фронтових похоронках, воно брело за ним скородити повоєнні поля, тяжко добувати хліб насущний. Скупе на ласку було, мінами й снарядами бавилося його дитинство, коли від запізнілих вибухів десь біля степового вогнища ставали інвалідами діти - ці найбезневинніші жертви війни.

Після закінчення 1952 року середньої школи Василь вступив на факультет журналістики Київського університету. Одержавши через 5 років диплом "літописця сучасності", працював у редакціях газет "Молодь Черкащини", "Черкаська правда",

"Робітнича газета". Прте змістом і сенсом його життя була поезія і тільки поезія.

Про становлення поетів, як правило, пишуть: вірші складав ще на шкільній лаві, друкуватися почав у студентські літа. Цей стереотип абсолютно не підходить до Василя Симоненка. По — юначому широко повіривши після 20 з'їзду КПРС в торжество правди, свободи й демократії, він на повні груди вдихнув озон хрущовської "відлиги" і не ввійшов, а вітром – вітровінням увірвався в затхлу царину тодішнього красного письменства. Вже перші його поезії, що бурхонули на шпальти періодики, засвідчили: в українській літературі з'явився самотній і зрілий Майстер.

Як справедливо зазначила народжена хрущовською "відлигою" критика, Симоненко вразив читача не запаморочливими формалістичними новаціями, не вишуканим мереживом слів, а осяянням краси власної душі, справжністю почуттів, інтелектуальною високістю і молодечним завзяттям. Уже перша його збірка поезій "Тиша і грім" (1962) стала яскравим явищем не лише в тодішній знекротілій літературі, а й у суспільному житті України.

Такий творчий старт легко міг запаморочити молодого поета, збити його на соцреалістичні манівці. Як це, до речі, сталося з багатьма його ровесниками – віршопісцями. Малообдаровані від природи, але жадібні до грошей і слави, вони наввипередки пробивалися у "вірні підручні партії", аби притулитися до номенклатурного корита, нахапати літературних премій, одержати депутатські мандати, всістися в редакторські крісла, стати бодай тимчасовим власником державних автомашин і дач, безкоштовних закордонних вояжів.

Симоненка нітрохи не манила ця мішура. Не з службового обов'язку, а за велінням серця Василеві боліли рани рідного народу, його злиденність, безправ'я, загроза національного виродження. Саме оприлюднення цих пекучих тем і присвятив своє талановите перо, що, звичайно ж, не могло подобатися партноменклатурі. А ще більше не подобалась їй поетова непідкупність, його загострена соціальна чутливість, причетність до суспільно – політичного руху, породженого розвінченням злочинів сталінізму неконформістським рухом шістидесятників.

Як відомо, напровесні 1960 року в Києві з волі пробудженого хрущовською "відлигою" юнацтва був заснований Клуб творчої молоді. На суспільно – політичній арені на горі партократам з'явилася ініціативна і динамічна громадська інституція, яка ставила своєю метою об'єднати духовні і фізичні зусилля молодого покоління для розбудови оновленої України.

Хоча на той час Симоненко жив і працював у Черкасах, проте разом із Аллою горською й Іваном Драчем, Ліною Костенко і Іваном Світличним, Євгеном Сверстюком та Василем Стусом, Миколою Вінграновським і Михайлом Брайчевським він став душею та окрасою цього Клубу. Охоче роз'їжджав по Україні, як загально визнаний поет брав участь у літературних вечорах та творчих дискусіях, виступав перед робітничою та сільською молоддю, прагнучи пробудити в душах ровесників національну свідомість та жагу до національного відродження.

Проте просвітницька діяльність не задовольняла Василя. Від природи людина діла,

він прагнув роботи з конкретними, зримими результатами. Такими результатами, які б унеможливили в майбутньому реставрацію сталінщини на рідній землі.

Скоро в Клубі творчої молоді для Василя знайшлася робота по душі. Тоді, коли він прилучився до комісії, котра мала перевірити чутки про масові розстріли в енкеведестських катівнях і відшукати місце потаємних поховань жертв сталінського терору. Разом з Аллою Горською вони обходили десятки прикиївських сіл, опитали сотні і сотні тамтешніх жителів, виявили урочища, де, за свідченнями селян, більшовицькі кати ховали сліди своїх мерзенних злочинів.

Саме за участю Симоненка на основі незаперечних речових доказів для людства були відкриті таємні братські могили жертв сталінізму на Лук'янівському і Васильківському кладовищах, у хащах Биківнянського лісу. За його участю тоді ж був написаний і направлений до Київської міськради Меморандум із вимогою оприлюднити ці місця печалі й перетворити їх у національний Меморіали.

Звичайно, керована "вірними ленінцями" Київська міськрада брутально зігнорувала заклик поета до морального очищення перед нагло убієнними. Проте цей вчинок Василя Симоненка слід вважати високим громадянським подвигом і водночас власноручним смертним вироком. Бо відтоді талановитий майстер слова опинився, за компартійною термінологією, "в сфері особливого зацікавлення відповідних державних органів".

Щоправда, ще задовго до політичного краху великого "кукурузника" Хрущова Симоненко чітко і недвозначно усвідомив, що за обнадійливими відлигами не завжди настають жадані весни. Більше того, йому дедалі чіткіше вчувалося лиховісне потріскування грядущих суспільних морозів.

Хіба ж не про повзучу реанімацію сталінізму свідчив бандитський розгін із застосування пожежних машин і водометів мирної сходки київської молоді біля пам'ятника Тарасу Шевченко в соту річницю прибуття з Петербургу домовини з прахом Кобзаря для перепоховання в українській землі? А що означало спішне видобуття суслівцями з ідеологічних прискринків пронафталіненого жупела українського буржуазного націоналізму? Чи як можна було розцінити свавілля цензури, яка в кожному правдивому слові поета чи газетяра вбачала "наклеп на прекрасну радянську дійсність" або "паклюження соціалістичних ідеалів"?

Скорботною епітафією звучать слова, записані Симоненком до свого щоденника 3 вересня 1963 року:

"Друзі мої припишкли, про них не чути і слова. Друковані органи стали ще бездарнішими й зухвалішими. "Літературна Україна" каструє мою статтю, "Україна" знущається над віршами. Кожен лакей робить, що йому заманеться... До цього ще можна додати, що в квітні були зняті мої вірші в "Зміні", зарізані в "Жовтні", потім надійшли гарбузи з "Дніпра" й "Вітчизни"...

Скільки в цих рядках гіркоти й доконечного смутку!

Щоправда, на той час Василь вже точно знав, що йому лишилось три чисниці до смерті. Знав давно, але будучи людиною мужньою і трохи фаталістичною, не скаржився

на долю. Єдине, що пекло йому душу, отруювало останні дні життя, то це – усвідомлення того, що примасковані вбивці, які прирекли його в могилу, залишаться верховодити на білому світі й будуть безкарно чинити свої чорні справи.

Сиєрть двадцятивосьмирічного лицаря української поезії уже три десятиліття оповита ядучим туманом загадок, легенд, міщанських пліток. Ні, в правильності висновків патологоанатомів ніхто не сумнівається, а от що передувало тим висновкам... Не тільки в пору князювання "товарища" Щербицького в Україні, а навіть у роки горбачовської "перебудови" на цю тему було накладене якнайсуворіше табу. А суть ретельно охоронюваного секрету полягає в тому, що Василя Симоненка по – звичайному "обробили", а точніше – прибили охоронці громадянського порядку в міліцейських мундирах.

Сталося це влітку 1962 року. На залізничному вокзалі в Черкасах між буфетницею тамтешнього ресторану і Симоненком випадково спалахнула щонайбанальніша суперечка: за кільканадцять хвилин до обідньої перерви самоправна господиня прилавка відмовилася продати Василеві коробку цигарок. Той, звичайно, обурився. На шум – гам нагодилося двоє чергових міліціонерів і, ясна річ, зажадали в Симоненка документи. Не передбачаючи нічого лихого, Василь пред'явив редакційне посвідчення.

Якби на місці Симоненка опинився будь – хто з черкашан, конфлікт на цьому, напевно б, і вичерпався. Але охоронці порядку, побачивши перед собою відомого поета, раптом ніби показалися. Замість того, щоб допомогти йому залагодити перепалку з буфетницею і побажати щасливої путі – дороги, як це належало б нормальним людям, вони безцеремонно скрутили Василеві руки й на очах здивованого натовпу потягли силоміць до вокзальної кімнати міліції. І була ця наруга вчинена над автором популярної в Україні книжки "Тиша і грім" зовсім не випадково.

У цивілізованих суспільствах завжди вважалося неписаним законом: тільки поетам Бог дарував право бути речниками свого народу. У протруєній класовою ненавистю більшовицькій імперії, де всі загальнолюдські поняття поставлені з ніг до голову, право говорити від імені трудящих нахабно узурпували партійні вожді. Аби позбутися будь – якої конкуренції в боротьбі за вплив на маси, вони мобілізували всі ресурси пропагандистського, адміністративного та каральних апаратів для дискредитації, обпльовування, а то й фізичного винищення справжніх народних речників. Недаремно ж в устах сталіністів слово "поет" було символом не просто "гнилого інтелігента", а політичного відступника, примаскованого контрика, потенційного ворога народу.

В останній фазі правління Хрущова перелицьовані сталіністи, послуговуючись досвідом політичних судових процесів 30 – х років, винуватцем усіх бід в країні виставили творчу інтелігенцію. І найперше місце серед вигаданих відьом за більшовицькою традицією було зарезервоване письменникам. Тому виховані на постулатах неосталініської політграмоти черкаські стражи порядку, здибавшись із відомим українським поетом, ідейно й морально були підготовлені до того, як із ним вчинити.

Уже ніколи й нікому точно не встановити, яка "душевна" розмова відбулась у них з

Симоненком, але факт залишається фактом: тієї лиховісної ночі Василь невідомо чому опинився в камері затримання лінійного відділення міліції аж у містечку Сміла, що за 30 кілометрів від обласного центру.

Коли наступного ранку в редакції газети, де працював Симоненко, стало відомо про сумну пригоду Василя, в Сміло негайно виїхали його колеги – журналісти Петро Жук, Віктор Онойко і поет Микола Негода. Скорбний репортаж про ту поїздку опублікувала 27 лютого 1992 року "Літературна Україна". Ось уривок із нього:

"Коли Василь (визволений з ув'язнення друзями) сів на переднє сидіння поруч із шофером, повернувся до нас і закотив рукава сорочки:

— Ось подивіться ...

Ми жахнулися: всі руки були в сінцях.

— А на тілі, здається, жодних слідів. Хоч били. Чим били, не знаю. Якісь товсті палиці, шкіряні і з піском, чи що. Обробили професійно. І цілили не по м'якому місці, а по спині, попереку.

— За що ? – вихопилося в нас.

Я, бачите, їм не сподобався. Коли везли туди, погрожували: ну, почекай, ти ще будеш проситися, на колінах повзатимеш. Я ж їх поліцаями обізвав, і ще ... Вони затятими виявилися. Як же: потрапула до рук така птиця. Та, мабуть, і звикли ставитися до людей, як до бидла... – Василь вилаявся і потім додав: — У тому казематі мене зачинили. Я почав трюкати в двері. Довго не відчиняли. Я ще дужче. З'явився один здоровило, як лещатами скрутив за спину руки, на зап'ястя наче зашморг накинув, штовхнув донизу на дерев'яний лежак і прив'язав до нього поясами, що там були. Тепер я вже не міг і ворохнутися. Руки пекло, як у вогні. Кажу: що ж ти робиш, гад ? Отоді він і почав мене лупцювати. І зараз відчуваю, ніби щось обірвалось усередині..."

Щось обірвалось усередині.. Оце Василеве зізнання друзям "по гарячих слідах" і є ключем до розуміння його передчасної смерті. Саме в задрипаному лінійному відділенні міліції міста Сміли слід шукати витоки Симоненківської трагедії. Так, його не вбили в каталажці мордовороти в синіх мундирах, зате садистськими побоями прирекли не повільне і мученицьке вмирання. Відтоді Василь уже не жив нормальним життям, а нудив світом. Бо ні на хвилину його не полишали нестерпні болі в попереку, притримувати які медицина виявилася безсилою.

І хоч що б там базікали компартійні адвокати брежневщини, смерть поета Симоненка аж ніяк не була випадковою. Як засвідчили подальші суспільні події, подібним способом, запозиченим у гестапо, були "знешкоджені" журналіст Євген Шинкарук, художниця Алла Горська, композитор Володимир Івасюк.

Передчасна смерть позбавили Василя невідомої неминучості пройти через голгофу мордовських тюрем і потаємних психушок, як це випало багатьом його ровесникам – шістдесятникам. А в тому, що репресії чатували на Василя, немає анінайменшого сумніву. Бо ще за життя поета суловська цензура поставила нездоланні рогатки кожному його творові на шляху до читача. А після панахиди, коли

ще й земля не запала на Василевій могилі, з чийогось сатанистського благословення ім'я Симоненка стало швидко обростати струповинням осоружних вигадок, підлих інсинуацій, злісних наклепів. Сліпому було видно: поет Симоненко навіть мертвий був страшний і ненависний денаціоналізованій брежнєвській партократії.

З неймовірними труднощами Василевим друзям доводилося "пробивати" у світ кожен його книжку. І все ж таки завдяки колективним зусиллям читач дістав змогу одержати Симоненкові "Земне тяжіння" (1964), збірку новел "Вино з троянд" (1965), "Поезії" (1966), "Избранная лирика" (1968), "Лебеді материнства" (1981), том вибраних поезій (1985) та дві книжечки для дітей.

Відійшов Василь Симоненко за межу життя 14 грудня 1963 року.